
PLENUL CONSILIULUI CONCURENȚEI

DECIZIE

Nr. DA – 45
din 28.09.2017

mun. Chișinău

Plenul Consiliului Concurenței,

acționând în temeiul art. 41 al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012, Hotărârii Parlamentului nr. 179 din 12.07.2013 și Hotărârii Parlamentului nr. 220 din 27.09.2013, analizând raportul de investigație pe cazul inițiat prin Dispoziția Plenului Consiliului Concurenței nr.2 din 31.01.2015, informațiile acumulate în cadrul investigației, observațiile făcute de părți asupra raportului de investigație,

A CONSTATAT:

În rezultatul examinării notei informative nr. DA – 16/34 din 30.01.2015, precum și a materialelor acumulate, Plenul Consiliului Concurenței, la 31.01.2015 a emis Dispoziția de inițiere a investigației nr. 2 cu privire la semnele încălcării art. 5 din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012 (în continuare – Legea concurenței) de unitățile de schimb valutar la stabilirea cursului valutar pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar.

Potrivit art. 4 al Legii concurenței, o anumită problemă de concurență trebuie evaluată în cadrul pieței relevante care se determină prin raportarea pieței relevante a produsului la piața geografică relevantă.

Piața relevantă a produsului: piață a produselor considerate de consumatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, datorită caracteristicilor fizice, funcționale și prețului.

Conform art. 35 alin. (2) din Legea privind reglementarea valutară nr. 62 din 21.03.2008, operațiunile de schimb valutar sunt operațiuni de cumpărare și vânzare a valutei străine contra monedei naționale sau contra altei valute străine, precum și, după caz, operațiuni de cumpărare și vânzare a cecurilor în valută străină.

Operațiunile de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice reprezintă o categorie distinctă de operațiuni, iar schimbul Euro și dolar SUA, conform datelor Băncii Naționale a Moldovei deține o pondere de circa 85% din cumpărările/vânzările de valută străină contra lei moldovenești (în continuare - MDL) pe piața valutară internă în numerar.

În sensul cazului investigat, se definesc următoarele piețe relevante a produsului:

1. cumpărarea în numerar de persoane fizice a Euro contra MDL;
2. vânzarea în numerar persoanelor fizice a Euro contra MDL;
3. cumpărarea în numerar de persoane fizice a dolarului SUA contra MDL;

4. vânzarea în numerar persoanelor fizice a dolarului SUA contra MDL.

Piața geografică relevantă: zonă în care întreprinderile sunt implicate în oferta sau cererea de pe piața relevantă a produsului, în care condițiile de concurență sânt suficient de omogene și care poate fi deosebită de zonele geografice învecinate prin condiții de concurență, ce diferă în mod apreciabil.

Prezenta investigație a fost inițiată, în contextul afișării de către casele de schimb valutar amplasate pe str. Armenească, mun. Chișinău în limitele străzilor bd. Ștefan cel Mare și Sfânt și str. Columna, a unui curs valutar identic.

Zona geografică str. Armenească, mun. Chișinău în limitele străzilor bd. Ștefan cel Mare și Sfânt și str. Columna este o piață geografică separată din următoarele considerente:

1. această porțiune de drum se află în zona Întreprinderii Municipale „Piața Centrală” și a Gării Chișinău Centru a Î.S. „Gărilor și Stațiile Auto”;
2. pe această porțiune de drum și în imediata apropiere se află un număr mare de unități comerciale;
3. există un flux mare de persoane, inclusiv din regiunile rurale,
4. persoanele fizice care efectuează operațiuni de schimb valutar în numerar nu dispun de informația deplină privind cursul valutar din alte zone ale orașului;
5. deplasarea în alt sector al orașului Chișinău pentru efectuarea unei operațiuni de schimb valutar presupune cheltuieli adiționale de timp și resurse, fapt care face această deplasare dezavantajoasă.

În sensul prezentei investigații au fost identificate următoarele piețe relevante:

1. cumpărarea în numerar de persoane fizice a Euro contra MDL pe str. Armenească mun. Chișinău în limita bd. Ștefan cel Mare și Sfânt și str. Columna;
2. vânzarea în numerar persoanelor fizice a Euro contra MDL pe str. Armenească mun. Chișinău, în limita bd. Ștefan cel Mare și Sfânt și str. Columna;
3. cumpărarea în numerar de persoane fizice a dolarului SUA contra MDL pe str. Armenească mun. Chișinău, în limita bd. Ștefan cel Mare și Sfânt și str. Columna;
4. vânzarea în numerar persoanelor fizice a dolarului SUA contra MDL pe str. Armenească mun. Chișinău, în limita bd. Ștefan cel Mare și Sfânt și str. Columna.

Perioada supusă investigației este 01.01.2015 – 30.09.2016.

Operațiunile de cumpărare și vânzare în numerar cu persoanele fizice a principalelor valute de referință Euro și dolar SUA, au fost operate de mai multe unități de schimb valutar amplasate pe str. Armenească mun. Chișinău în limita bd. Ștefan cel Mare și Sfânt și str. Columna. În cadrul investigației a fost examinată activitatea a 10 case de schimb valutar cu politică comercială asemănătoare, fiind excluse unitățile de schimb valutar a băncilor comerciale, deoarece cursurile pentru operațiunile de schimb valutar a acestora sunt stabilite de banca licențiată.

Casele de schimb valutar ce au efectuat în perioada supusă investigației operațiuni de cumpărare și vânzare în numerar cu persoanele fizice a valurilor Euro și dolar SUA contra MDL pe str. Armenească mun. Chișinău, în limita bd. Ștefan cel Mare și Sfânt și str. Columna (în continuare - Casele de schimb valutar investigate) sunt următoarele:

1. C.S.V. „Activ Prim” SRL – IDNO 1008600027231, cu adresa juridică MD-2060, mun. Chișinău, bd. Dacia 44, ap. 60, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000308, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

2. C.S.V. „Bartolomeu” SRL – IDNO 1003600085397, cu adresa juridică MD-2012, mun. Chișinău str. Armenească 53, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000138, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

3. C.S.V. „Cambio Laj” SRL – IDNO 1002600056361, cu adresa juridică MD-2068, mun. Chișinău bd. Moscova 16, of. 138, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000088, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

4. C.S.V. „Dragotin Prim” SRL – IDNO 1011600041864, cu adresa juridică MD-2071, mun. Chișinău, localitatea Dumbrava, str. Prieteniei 1A, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000747, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

5. C.S.V. „Efharisto” SRL – IDNO 1004600013496, cu adresa juridică MD-2068, mun. Chișinău str. Alecu Russo 1, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000264, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

6. C.S.V. „Lavronix” SRL – IDNO 1003600075215, cu adresa juridică MD-2051, mun. Chișinău, str. Ion Pelivan, 34/1, ap.200, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000564, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

7. C.S.V. „Lozcoz” SRL – IDNO 1004600053607, cu adresa juridică MD-2012, mun. Chișinău, str. Armenească 48, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000171, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

8. C.S.V. „Oanța – Schimb” SRL – IDNO 1009600011017, cu adresa juridică MD-2051, mun. Chișinău, str. Ion Pelivan, 34/1, ap. 200, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000303, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

9. C.S.V. „Olnast AG” SRL – IDNO 1004600070011, cu adresa juridică MD-2071, mun. Chișinău, str. Alba-Iulia 188/8 ap.47, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000509, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

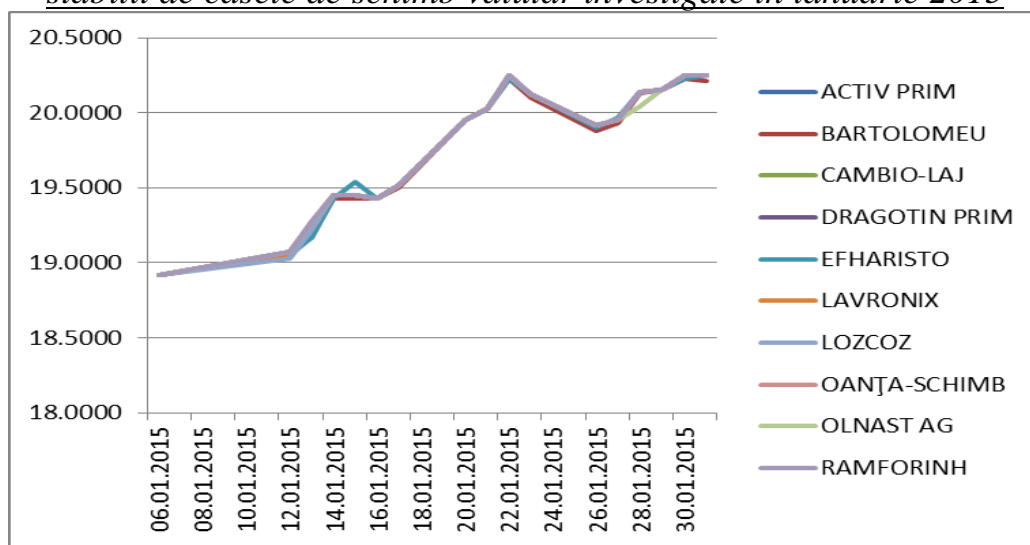
10. C.S.V. „Ramforinh” SRL – IDNO 1004600009408, cu adresa juridică MD-2071, mun. Chișinău, str. Alba-Iulia 200/5, ap. 32, licența Băncii Naționale a Moldovei nr. 000462, pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova.

Conform notei informative nr. DA-16/34 din 30.01.2015, s-a constatat faptul că, cursul valutar la cumpărarea și vânzarea valutei Euro și dolarul SUA afișat la panou, în perioada 01.01.2015 - 30.01.2015, de către casele de schimb valutar investigate, era practic identic.

- I. În baza informației recepționate de la Banca Națională a Moldovei, în graficele nr.1-4 s-a reflectat evoluția cursului valutar a valutei Euro și dolarul SUA în raport cu MDL (în continuare - MDL), pentru luna ianuarie 2015.

Graficul nr. 1

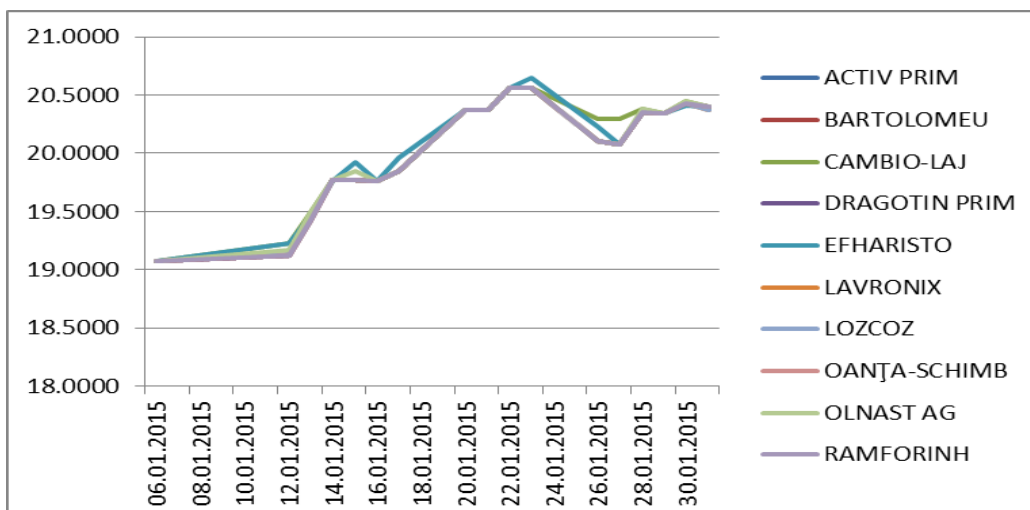
Evoluția cursului de cumpărare în numerar de persoane fizice a Euro contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în ianuarie 2015

Graficul nr. 1 reflectă că, cursul de cumpărare în numerar de persoane fizice a Euro contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate înregistrează aceeași tendință și valori aproape identice.

Graficul nr. 2

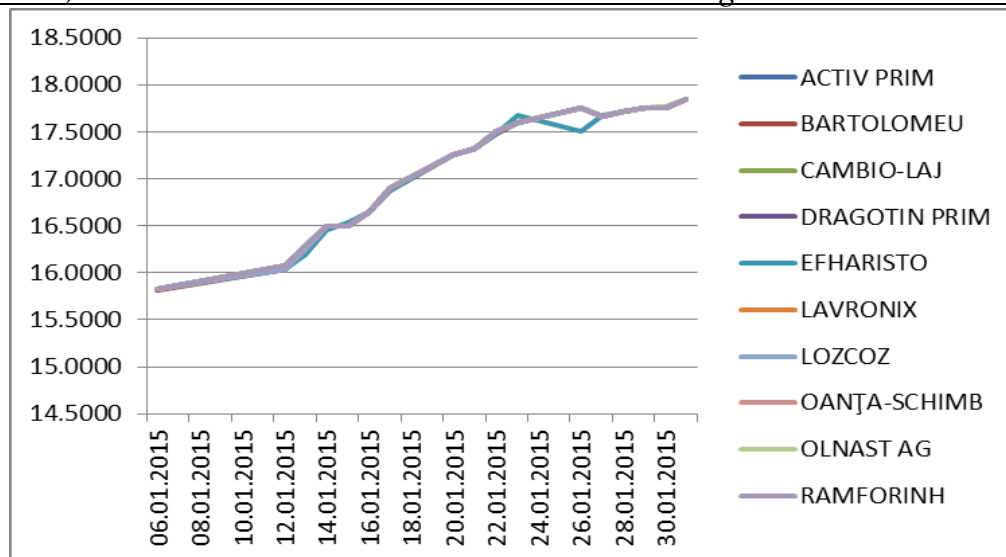
Evoluția cursului de vânzare în numerar persoanelor fizice a Euro contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în ianuarie 2015

Graficul nr. 2 reflectă că, cursul de vânzare în numerar persoanelor fizice a Euro contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate, înregistrează aceeași tendință, și valori identice cu excepția C.S.V. „Efharisto” SRL, și C.S.V. „Cambio Laj” SRL.

Graficul nr. 3

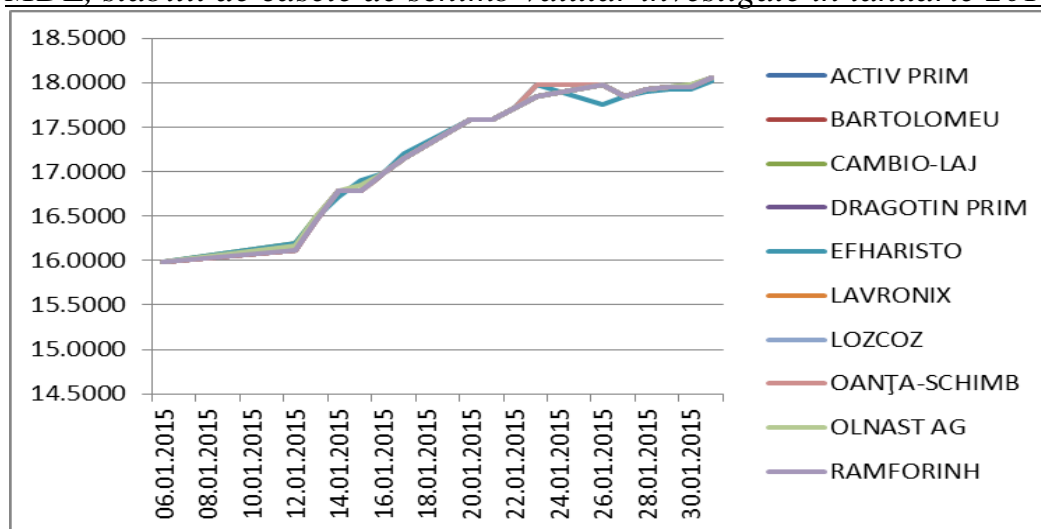
Evoluția cursului de cumpărare în numerar de la persoanele fizice a dolarilor SUA contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în ianuarie 2015

Graficul nr. 3 reflectă că, cursul de cumpărare în numerar de la persoanele fizice a dolarilor SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate, cu excepția C.S.V. „Efharisto” SRL, înregistrează aceeași tendință și valori identice.

Graficul nr. 4

Evoluția cursului de vânzare în numerar persoanelor fizice a a dolarilor SUA contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în ianuarie 2015

Graficul nr. 4 reflectă că, cursul de vânzare în numerar persoanelor fizice a dolarilor SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate, înregistrează aceeași tendință și valori identice, cu excepția C.S.V. „Efharisto” SRL.

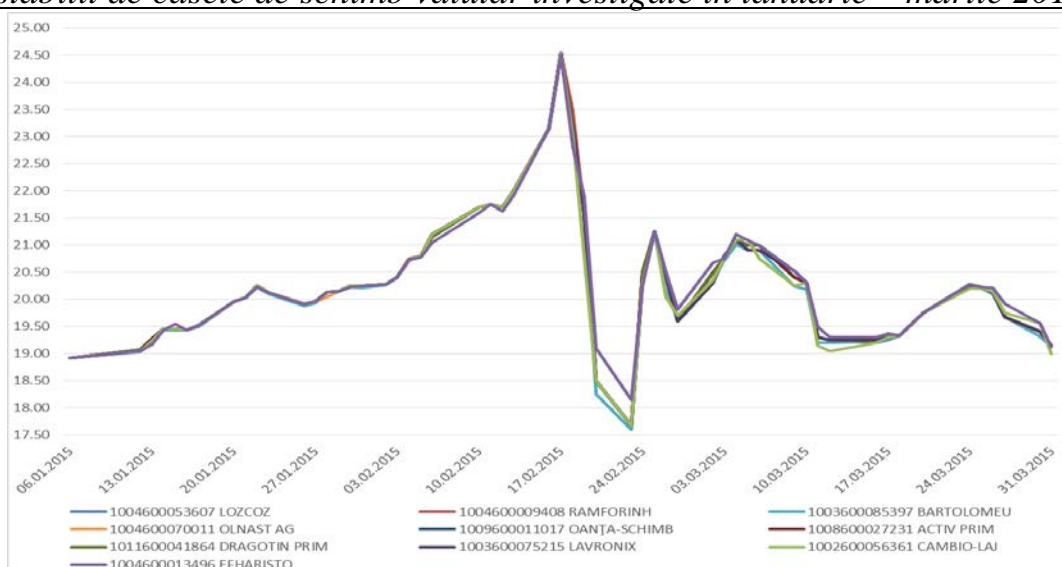
Analiza graficelor nr. 1-4 evidențiază comportamentul identic, manifestat prin creștere și/sau descreșterea cursului valutar pentru operațiunile de cumpărare și vânzare în

numerar al persoanelor fizice a valurilor Euro și dolar SUA, de către întreprinderile „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL.

- II. În baza informației recepționate de la Banca Națională a Moldovei, în graficele nr.5-8 s-a reflectat evoluția cursului valutar a valutei Euro și dolarul SUA în raport cu moneda națională, pentru perioada ianuarie – martie 2015.

Graficul nr. 5

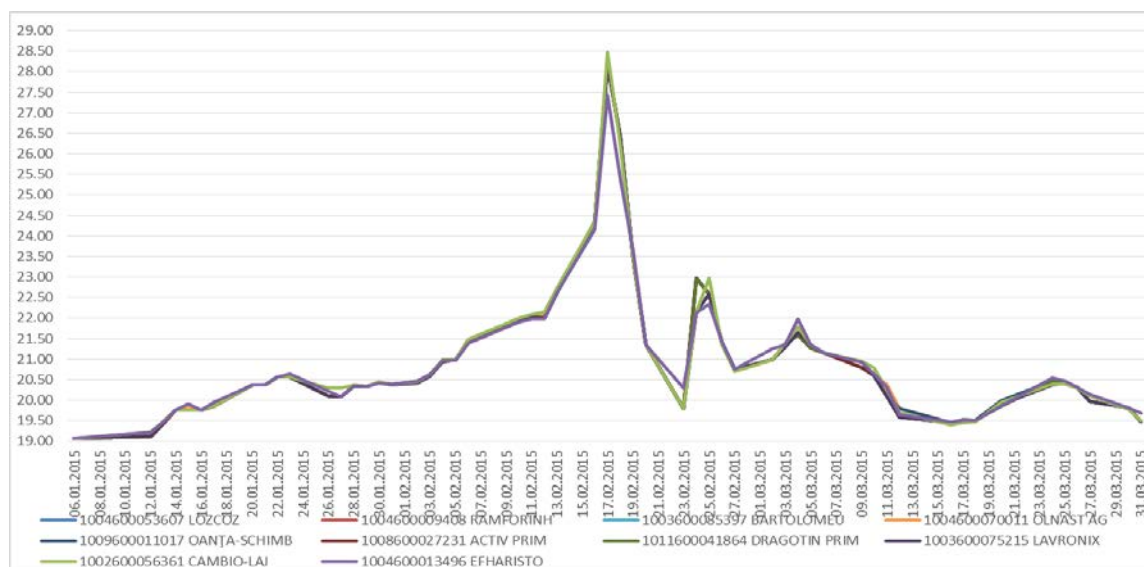
Evoluția cursului de cumpărare în numerar de persoane fizice a Euro contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în ianuarie – martie 2015

Graficul nr. 5 reflectă că, cursul de cumpărare în numerar de persoane fizice a Euro contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate în perioada ianuarie – martie 2015 înregistrează aceeași tendință și valori aproape identice. Excepție reprezintă activitatea C.S.V. „Efharisto” SRL, și C.S.V.„Cambio Laj” SRL care deși respectă dinamica evoluției pieței valutare stabilesc cursuri valutare diferite.

Graficul nr. 6

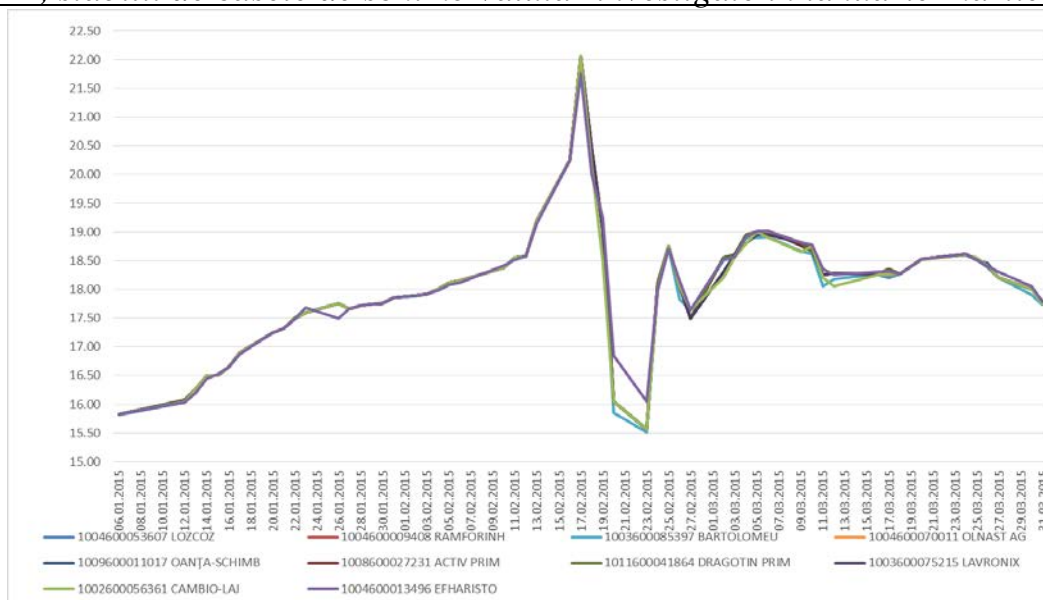
Evoluția cursului de vânzare în numerar persoanelor fizice a Euro contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în ianuarie – martie 2015

Graficul nr. 6 reflectă că, cursul de vânzare în numerar pentru persoanele fizice a Euro contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate în perioada ianuarie – martie 2015 înregistrează aceeași tendință și valori aproape identice. Excepție reprezintă cursul de vânzare în numerar pentru persoanele fizice a Euro contra MDL stabilit de C.S.V. „Efharisto” SRL, și C.S.V.„Cambio Laj” SRL care deși respectă dinamica evoluției pieței valutare stabilesc cursuri valutare diferite.

Graficul nr. 7

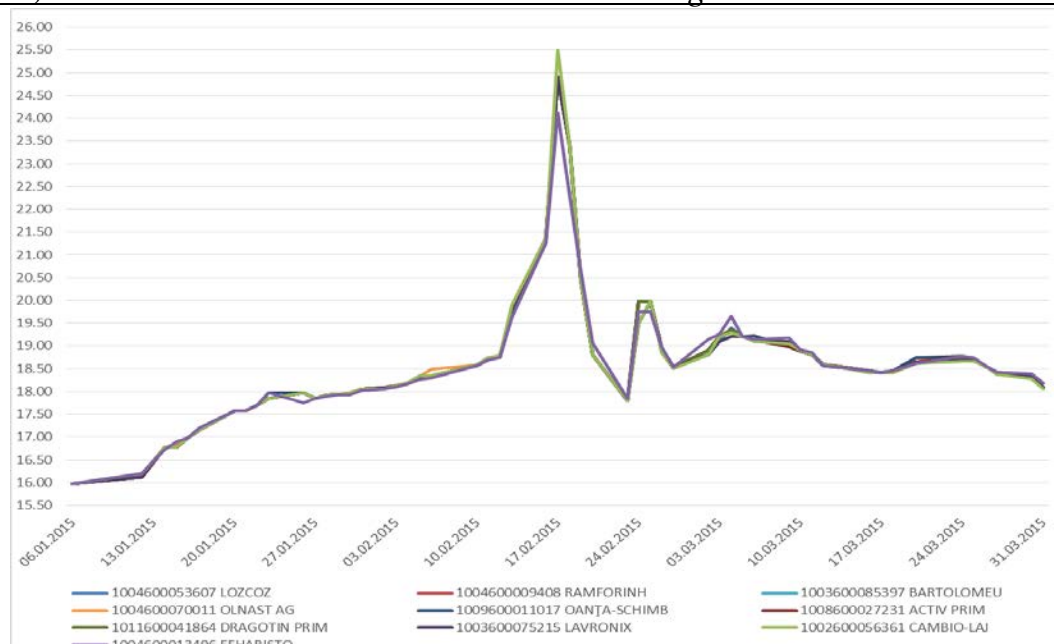
Evoluția cursului de cumpărare în numerar de la persoanele fizice a dolarilor SUA contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în ianuarie-martie 2015

Graficul nr. 7 reflectă că, cursul de cumpărare în numerar pentru persoanele fizice a dolarilor SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate în perioada ianuarie – martie 2015 înregistrează aceeași tendință și valori aproape identice. Excepție reprezintă cursul de vânzare în numerar pentru persoanele fizice a Euro contra MDL stabilit de C.S.V. „Efharisto” SRL, și C.S.V.„Cambio Laj” SRL care deși respectă dinamica evoluției pieței valutare stabilesc cursuri valutare diferite.

Graficul nr. 8

Evoluția cursului de vânzare în numerar persoanelor fizice a a dolarilor SUA contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în ianuarie-martie 2015

Analiza graficelor expuse mai sus, denotă clar o afișare a cursurilor practic identice pe zile. În condițiile de incertitudine, imposibilitatea de prezicere a tendinței de stabilire a unei valori, stabilirea cursului identic nu poate fi explicată decât fiind făcută în urma unei înțelegeri prealabile dintre factorii de decizie a unităților de schimb valutar vizate în investigație.

III. În cadrul investigației, în baza informației parvenite de la Banca Națională a Moldovei s-a efectuat analiza statistică a datelor privind cursul valutar stabilit de casele de schimb valutar investigate.

În scopul identificării comportamentului coordonat a fost determinată valoarea modală a cursurilor de vânzare/cumpărare a dolarului SUA și Euro stabilite de casele de schimb valutar investigate, care au fost comparate cu cursurile de vânzare/cumpărare a valutei stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată pentru perioada 01.01.2015 – 31.12.2015 și pentru perioada 01.01.2015 – 30.09.2016.

Valoarea modală a unii serii este dată de varianta cu frecvența cea mai mare de apariție. Coincidența frecventă a cursurilor de vânzare/cumpărare a dolarului SUA și Euro stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată cu valoarea modală a cursurilor de vânzare/cumpărare a dolarului SUA și Euro stabilite de casele de schimb valutar investigate confirmă comportamentul coordonat a unor case de schimb valutar investigate.

În tabelul nr. 1 și nr. 2 s-a expus nivelul de coincidență dintre cursurile de vânzare/cumpărare a Euro și dolarului SUA contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată cu valoarea modală a cursului vânzare/cumpărare a Euro și dolarului SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate pentru perioada 01.01.2015 - 31.12.2015.

Tabel nr. 1

Nivelul de coincidență cu valoarea modală a cursului valutar Euro contra MDL în perioada 01.01.2015 – 31.12.2015

Nr.	Case de schimb valutar investigate	Nivelul de coincidență, %	
		cumpărare	vânzare
1	C.S.V. „ACTIV PRIM” SRL	98.8	100.0
2	C.S.V. „BARTOLOMEU” SRL	63.1	94.7
3	C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL	42.9	31.6
4	C.S.V. „DRAGOTIN PRIM” SRL	86.9	84.2
5	C.S.V. „EFHARISTO” SRL	34.5	15.8
6	C.S.V. „LAVRONIX” SRL	87.3	73.7
7	C.S.V. „LOZCOZ” SRL	86.1	73.7
8	C.S.V. „OANȚA-SCHIMB” SRL	93.7	100.0
9	C.S.V. „OLNAST AG” SRL	92.1	100.0
10	C.S.V. „RAMFORINH” SRL	94.4	94.7

Analiza datelor tabelului nr.1 permite să constatăm că în decursul anului 2015 nivelul de coincidență dintre cursurile de cumpărare în numerar pentru persoane fizice a

Euro contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului de cumpărare a Euro contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate, este în mediu de 87,8%.

Nivelul de coincidență dintre cursurile de vânzare în numerar pentru persoane fizice a Euro contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului de vânzare a Euro contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate în decursul anului 2015 este în mediu de 90,1%.

Nivelul înalt de coincidență (circa 90%) confirmă comportamentul coordonat la stabilirea cursurilor de vânzare/cumpărare a Euro contra MDL dintre întreprinderile „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL.

Tabel nr. 2

Nivelul de coincidență cu valoarea modală a cursului valutar dolar SUA contra MDL în perioada 01.01.2015 – 31.12.2015

Nr.	Case de schimb valutar investigate	Nivelul de coincidență, %	
		cumpărare	vânzare
1	C.S.V. „ACTIV PRIM” SRL	99.2	95.2
2	C.S.V. „BARTOLOMEU” SRL	63.1	93.7
3	C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL	21.0	14.3
4	C.S.V. „DRAGOTIN PRIM” SRL	89.3	85.7
5	C.S.V. „EFHARISTO” SRL	38.5	23.0
6	C.S.V. „LAVRONIX” SRL	85.7	87.7
7	C.S.V. „LOZCOZ” SRL	84.9	86.1
8	C.S.V. „OANȚA-SCHIMB” SRL	92.5	88.1
9	C.S.V. „OLNAST AG” SRL	97.6	84.9
10	C.S.V. „RAMFORINH” SRL	96.4	91.3

Analiza datelor tabelului nr. 2 permite să constatăm că în decursul anului 2015 nivelul de coincidență dintre cursurile de cumpărare în numerar pentru persoane fizice a dolarului SUA contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului de cumpărare a dolarului SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate este în mediu de 88,6%.

Nivelul de coincidență dintre cursurile de vânzare în numerar pentru persoane fizice a dolarului SUA contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului de vânzare a dolarului SUA contra MDL, stabilit de casele de schimb valutar investigate în decursul anului 2015 este în mediu de 89,1%.

Nivelul înalt de coincidență (circa 90%) confirmă comportamentul coordonat la stabilirea la cursurilor de vânzare/cumpărare a dolarului SUA contra MDL dintre

întreprinderile „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL.

În tabelul nr. 3 și nr. 4 s-a expus nivelul de coincidență dintre cursurile de vânzare/cumpărare a Euro și dolarului SUA contra MDL, stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată cu valoarea modală a cursului vânzare/cumpărare a Euro și dolarului SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate pentru perioada 01.01.2015 – 30.09.2016.

Tabel nr. 3

Nivelul de coincidență cu valoarea modală a cursului valutar EURO contra MDL în perioada 01.01.2015 – 30.09.2016

Nr.	Case de schimb valutar investigate	Nivelul de coincidență, %	
		cumpărare	vânzare
1	C.S.V. „ACTIV PRIM” SRL	99.3	97.1
2	C.S.V. „BARTOLOMEU” SRL	78.9	98.0
3	C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL	55.6	37.6
4	C.S.V. „DRAGOTIN PRIM” SRL	87.3	85.0
5	C.S.V. „EFHARISTO” SRL	33.8	24.3
6	C.S.V. „LAVRONIX” SRL	87.3	84.4
7	C.S.V. „LOZCOZ” SRL	86.2	84.4
8	C.S.V. „OANȚA-SCHIMB” SRL	95.0	92.1
9	C.S.V. „OLNAST AG” SRL	95.5	65.8
10	C.S.V. „RAMFORINH” SRL	96.8	83.9

Analiza datelor tabelului nr. 3 permite să constatăm că în decursul perioadei de 1 an și 9 luni, nivelul de coincidență dintre cursurile de cumpărare în numerar pentru persoane fizice a Euro contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului de cumpărare a Euro contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate este în mediu de 90,8%.

Nivelul de coincidență dintre cursurile de vânzare în numerar pentru persoane fizice a Euro contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului de vânzare a Euro contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate în decursul perioadei analizate este în mediu de 86,3%.

Nivelul înalt de coincidență a cursurilor valutare stabilite de casele de schimb valutar investigate (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului valutar EURO contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate, (circa 90%) în mediu pe parcursul a 1 an și 9 luni, confirmă comportamentul coordonat la stabilirea la cursurilor de vânzare/cumpărare a Euro contra MDL dintre întreprinderile „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL.

Nivelul de coincidență cu valoarea modală a cursului valutar dolar SUA contra MDL
în perioada 01.01.2015 – 30.09.2016

Nr.	Case de schimb valutar investigate	Nivelul de coincidență, %	
		cumpărare	vânzare
1	C.S.V. „ACTIV PRIM” SRL	99.3	90.7
2	C.S.V. „BARTOLOMEU” SRL	71.7	91.6
3	C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL	42.6	33.1
4	C.S.V. „DRAGOTIN PRIM” SRL	89.1	84.1
5	C.S.V. „EFHARISTO” SRL	40.6	24.9
6	C.S.V. „LAVRONIX” SRL	86.4	87.5
7	C.S.V. „LOZCOZ” SRL	85.7	86.2
8	C.S.V. „OANȚA-SCHIMB” SRL	94.1	87.1
9	C.S.V. „OLNAST AG” SRL	97.1	71.0
10	C.S.V. „RAMFORINH” SRL	92.5	83.0

Analiza datelor tabelului nr. 4 permite de a constata că în decurs de 1 an și 9 luni, nivelul de coincidență dintre cursurile de cumpărare în numerar pentru persoane fizice a dolarului SUA contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului de cumpărare a dolarului SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate este în mediu de 89,5%.

Nivelul de coincidență dintre cursurile de vânzare în numerar pentru persoane fizice a dolarului SUA contra MDL stabilite de fiecare casă de schimb valutar investigată (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului de vânzare a dolarului SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate în decurs de 1 an și 9 luni este în mediu de 85,2%.

Nivelul înalt de coincidență a cursurilor valutare stabilite de casele de schimb valutar investigate (cu excepția C.S.V. „CAMBIO-LAJ” SRL și C.S.V. „EFHARISTO” SRL) cu valoarea modală a cursului dolarului SUA contra MDL stabilit de casele de schimb valutar investigate, între 85-90% în mediu, pe parcursul a 1 an și 9 luni, confirmă comportamentul coordonat la stabilirea la cursurilor de vânzare/cumpărare a dolarului SUA contra MDL dintre întreprinderile „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL.

Reieșind din faptul că stabilirea cursului valutar identic pe parcursul a 1 an și 9 luni la mai multe case de schimb valutar nu poate fi posibilă întrucât fiecare întreprindere are puterea sa economică specifică, cheltuieli diferite, organizarea activității după propriile decizii ale fiecărei întreprinderi etc. Ponderea atât de mare circa 90% a cursurilor identice, exclude orice posibilitate de stabilire a cursului valutar în lipsa unei înțelegeri.

IV. În perioada 26.07.2016 – 01.08.2016 au fost intervievați reprezentanții factorilor de decizie a unităților de schimb valutar „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL,

„Cambio Laj” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Efharisto” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL. Astfel:

a) la 26.07.2016, la sediul Consiliului Concurenței a fost interviuat administratorul casei de schimb valutar „Efharisto” SRL. În cadrul interviului dumnealui a relatat că există unele conflicte cu reprezentanții caselor de schimb valutar din vecinătate, în deosebi cu administratorul „Lozcoz” SRL, deoarece, acesta periodic se apropie de casierul casei de schimb valutar „Efharisto” și îl instigă la modificarea cursului valutar afișat la panou în concordanță cu cursul afișat de către unitățile de schimb valutar din preajmă.

Suplimentar, în cadrul interviului, administratorul casei de schimb valutar „Efharisto” SRL a comunicat că ei, adică administratorii caselor de schimb valutar „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL, se întâlnesc periodic și discută despre modalitatea de stabilire a cursului de schimb valutar, în vederea adoptării unei decizii comune.

De asemenea, a relatat, că el anterior a participat la întâlnirile și discuțiile de acest gen, însă ulterior, a hotărât să nu mai participe la discuțiile respective.

b) la 01.08.2016 a fost interviuat administratorul casei de schimb valutar „Cambio Laj” SRL. În cadrul interviului dumnealui a relatat că cursul de schimb valutar pentru întreprinderea „Cambio Laj” SRL îl stabilește individual fără a se consulta cu alte persoane. De asemenea, a comunicat că concurenții din apropierea casei de schimb valutar vin și copie cursul afișat de dânsul la panoul informativ.

c) totodată, în cadrul interviurilor, declarațiile administratorilor unităților de schimb valutar „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL, practic au un conținut asemănător. Fiecare în parte a relatat faptul că ei se cunosc între ei și când se întâlnesc discută la general. Despre activitatea care o desfășoară, abordează unele subiecte, care, în viziunea lor sunt discuții ordinare ce nu țin nemijlocit de activitatea ce o desfășoară. Majoritatea subiectelor abordate se referă la cele mai bine vândute valute, cotațiile pe piața internațională, etc. De asemenea, au relatat faptul că nu pun în discuție modalitatea și calculul de stabilirea și/sau fixarea a cursului valutar ce urmează a fi afișat la panoul informativ, deciziile ce țin de activitatea unităților de schimb valutar sunt luate individual de fiecare în parte. În contextul de a explica modalitatea de stabilire a cursului valutar pentru desfășurarea activității, majoritatea administratorilor au relatat faptul că se conduc de cotațiile Forex, cursul afișat de către alte bănci comerciale din Republica Moldova și nu în ultimul rând de disponibilitatea mijloacelor financiare care o au la dispoziție.

V. La 27.04.2017 prin scrisoarea nr. DA – 06/143-893, Consiliul Concurenței a remis părților în cauză raportul asupra investigației inițiate prin Dispoziția Plenului Consiliului Concurenței nr. 2 din 31.01.2015 pentru prezentarea de obiecții și propuneri pe baza acestuia. Observații la raportul de investigație au parvenit de la „Ramforinh” SRL, „Bartolomeu” SRL și „Cambio-Laj” SRL.

Pe data de 07.07.2017 în conformitate cu prevederile art. 64 din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012 au avut loc audieri la care au participat reprezentanți ai următoarelor unități de schimb valutar: „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL și „Cambio – Laj” SRL.

Calificarea legală a acțiunilor constatate conform prevederilor Legii Concurenței 183 din 11.07.2012.

Potrivit art. 5 din Legea concurenței, sunt interzise, fără a fi necesară o decizie prealabilă în acest sens, orice acorduri între întreprinderi sau asociații de întreprinderi, orice decizii ale asociațiilor de întreprinderi și orice practici concertate care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței pe piața Republicii Moldova sau pe o parte a acesteia, inclusiv stabilirea directă sau indirectă a prețurilor de cumpărare sau de vânzare sau a oricăror alte condiții de tranzacționare.

Stabilirea prețului pentru operațiunile de vânzare/cumpărare în numerar cu persoanele fizice a principalelor valute de referință Euro și dolar SUA contra MDL de întreprinderile „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL întrunește elementele constitutive ale unui **acord anticoncurențial orizontal** din următoarele considerente:

- nivelul mediu de coincidență a cursului valutar stabilit de casele de schimb valutar în perioada de 01.01.2015 – 30.09.2016, este de circa 90%;
- pe o piață concurențială normală, astfel de coincidențe nu sunt posibile întrucât fiecare întreprindere are puterea sa economică specifică, dispune de dotare tehnică diferită, capacitate financiară diferită, costuri salariale diferite și nu în ultimul rând de disponibilitatea mijloacelor financiare care o au la dispoziție. Toate aceste elemente conduc la cheltuieli și venituri diferite care în mod normal trebuie să se diferențieze prin ofertele propuse.
- reprezentanții unităților de schimb valutar se întâlnesc periodic, iar întâlnirile acestora sunt urmate de afișarea la panoul informativ a cursului valutar identic;
- existența unor conflicte dintre membrii acordului cu reprezentanții caselor de schimb valutar care nu se aliniază comportamentului coordonat.

Potrivit art. 72 alin. (1) din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012, nivelul de bază al amenziilor pentru încălcarea normelor materiale ale legislației concurențiale se determină în funcție de gravitatea și durata faptei.

În conformitate cu art. 72 alin. (3) lit. c) al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012, fapta se încadrează la încălcările de gravitate mare pentru care nivelul de bază al amenziilor se stabilește în cuantum de la **2 %** până la **4 %** din cifra totală de afaceri din anul anterior sancționării.

Referitor la durata faptei se reține că stabilirea cursurilor de schimb valutar la valutele de referință – dolar SUA și euro a fost constatată pe întreaga perioadă supusă a investigației – 01.01.2015 – 30.09.2016 (1 an și 9 luni). Astfel, acordul anticoncurențial dintre „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oanța – Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL constituie o faptă de durată medie (de la un an la cinci ani), urmând a fi aplicat factor **1,2**.

Nivelul de bază al amenziilor, în conformitate cu art. 69 alin. (1) al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012, se stabilește din cifra totală de afaceri înregistrată în anul 2016 de către „Activ Prim” SRL - (...) lei, „Bartolomeu” SRL - (...) lei, „Dragotin Prim” SRL - (...) lei, „Lavronix” SRL - (...) lei, „Lozcoz” SRL - (...) lei, „Oanța – Schimb” SRL - (...) lei, „Olnast AG” SRL - (...) lei, „Ramforinh” SRL - (...) lei.

Întreprinderile „Lavronix” SRL și „Oanța-Schimb” SRL sunt întreprinderi dependente, având aceiași fondatori, care au participat la acordul anticoncurențial cu

următoarele întreprinderi independente: „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lozcoz” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL.

Circumstanțe agravante și circumstanțe atenuante, prevăzute la art.73 din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012 nu au fost reținute.

Potrivit art. 36 alin. (5) din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012 sumele ce reprezintă amenzi sau alte sancțiuni aplicate de Consiliul Concurenței se fac venit la bugetul de stat, în condițiile legii și urmează a fi transferate la conturile menționate în tabelul nr.5. În conformitate cu art. 43 alin. (2) din Codul de executare nr. 443-XV din 24.12.2004, în cazul în care sumele se încasează în beneficiul statului, calitatea de creditor este exercitată de către Ministerul Finanțelor.

Tabelul nr.5

Rechizitele bancare ale creditorului

Denumirea întreprinderii	Contul IBAN	Beneficiar	Prestatorul beneficiar
Ramforinh SRL	MD39TRGAAA14349101200000	Ministerul Finanțelor, codul fiscal: 1006601000037	Ministerul Finanțelor – Trezoreria de Stat; destinația plății /A 102/.
Lavronix SRL			
Olnast AG SRL			
Dragotin Prim SRL			
Oanța-Schimb SRL			
Lozcoz SRL	MD34TRGAAA14349101300000		
Bartolomeu SRL			
Activ Prim SRL	MD44TRGAAA14349101100000		

În conformitate cu art.11 și art.14 din Codul de executare nr.443 din 24.12.2004, decizia Consiliul Concurenței privind aplicarea sancțiunilor pecuniare trebuie să conțină denumirea debitorului, codul fiscal, sediul lor, datele bancare de identificare.

Tabelul 6

Datele debitorilor

Nr.	Denumirea debitorului, codul fiscal, sediul	Denumirea băncii, cod IBAN
1	„Activ Prim” SRL (1008600027231) MD-2060, mun. Chișinău, bd. Dacia 44, ap. 60	
2	„Bartolomeu” SRL (1003600085397) MD-2012, mun. Chișinău str. Armenească 53	
3	„Dragotin Prim” SRL (1011600041864) MD-2071, mun. Chișinău, localitatea Dumbrava, str. Prieteniei 1A	
4	„Lavronix” SRL, (1003600075215) MD-2051, mun. Chișinău, str. Ion Pelivan, 34/1, ap.200	
5	„Lozcoz” SRL, (1004600053607) MD-2012, mun. Chișinău, str. Armenească 48	
6	„Oanța-Schimb”SRL, (1009600011017) MD-2051, mun. Chișinău, str. Ion Pelivan, 34/1, ap. 200	
7	„Olnast AG” SRL, (1004600070011) MD-2071, mun. Chișinău, str. Alba-Iulia 188/8 ap.47	
8	„Ramforinh” SRL (1004600009408 MD-2071, mun. Chișinău, str. Alba-Iulia 200/5, ap. 32	

Reieșind din constatările expuse, în temeiul art. 39 lit. f), art. 41 alin. (1) lit. h), art.71 lit. a) și art.72 din Legea concurenței nr.183 din 11.07.2014, Plenul Consiliului Concurenței

DECIDE:

1. A constata încălcarea prevederilor art. 5 din Legea concurenței nr.183 din 11.07.2012 de către întreprinderile „Activ Prim” SRL, „Bartolomeu” SRL, „Dragotin Prim” SRL, „Lavronix” SRL, „Lozcoz” SRL, „Oața-Schimb” SRL, „Olnast AG” SRL, „Ramforinh” SRL.
2. A aplica întreprinderii „Activ Prim” SRL (IDNO-1008600027231), o amendă în mărime de 16692,52 lei (șaisprezece mii șase sute nouăzeci și doi lei, 52 bani), reprezentând (...) % din cifra de afaceri realizată în anul 2016, cu aplicarea factorului 1,2.
3. A aplica întreprinderii „Bartolomeu” SRL (IDNO-1003600085397), o amendă în mărime de 3823,87 lei (trei mii opt sute douăzeci și trei lei, 87 bani), reprezentând (...) % din cifra de afaceri realizată în anul 2016, cu aplicarea factorului 1,2.
4. A aplica întreprinderii „Dragotin Prim” SRL (IDNO-1011600041864), o amendă în mărime de 1461,31 lei (o mie patru sute șaiszeci și unu lei, 31 bani), reprezentând (...) % din cifra de afaceri realizată în anul 2016, cu aplicarea factorului 1,2.
5. A aplica întreprinderii „Lavronix” SRL (IDNO-1003600075215), o amendă în mărime de 1943,88 lei (o mie nouă sute patruzeci și trei lei, 88 bani), reprezentând (...) % din cifra de afaceri realizată în anul 2016, cu aplicarea factorului 1,2.
6. A aplica întreprinderii „Lozcoz” SRL (IDNO-1004600053607), o amendă în mărime de 3063,55 lei (trei mii șaiszeci și trei lei, 55 bani), reprezentând (...) % din cifra de afaceri realizată în anul 2016, cu aplicarea factorului 1,2.
7. A aplica întreprinderii „Oața – Schimb” SRL (IDNO-1009600011017), o amendă în mărime de 359,52 lei (trei sute cinci zeci și nouă lei, 52 bani), reprezentând (...) % din cifra de afaceri realizată în anul 2016, cu aplicarea factorului 1,2.
8. A aplica întreprinderii „Olnast AG” SRL (IDNO-1004600070011), o amendă în mărime de 2583,38 lei (două mii cinci sute optzeci și trei lei, 38 bani), reprezentând (...) % din cifra de afaceri realizată în anul 2016, cu aplicarea factorului 1,2.
9. A aplica întreprinderii „Ramforinh” SRL (IDNO-1004600009408), o amendă în mărime de 15146,52 lei (cincisprezece mii o sută patruzeci și șase lei 52 bani), reprezentând (...) % din cifra de afaceri realizată în anul 2016, cu aplicarea factorului 1,2.
10. Sumele prevăzute la pct. 2-9 se vor achita la bugetul de stat timp de 60 de zile lucrătoare de la data comunicării prezentei decizii, cu mențiunea: „amendă aplicată de Consiliul Concurenței în conformitate cu Legea concurenței nr.183 din 11.07.2012”. O copie a actului care confirmă plata va fi transmisă Consiliului Concurenței.
11. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării și va fi adusă la cunoștință părților.

**Președintele Plenului
Consiliului Concurenței**

Viorica CĂRARE